

XÂY DỰNG VÀ VẬN DỤNG HỌC LIỆU SỐ TRONG DẠY HỌC ĐỌC CHO HỌC SINH LỚP 3

Võ Thị Bảy

Trường Đại học Sư phạm Đà Nẵng

Đặng Thị Thúy Nga

Học viên cao học K49 GDH – GDTH

Email: vtbay@ued.udn; dangthuynga060102@gmail.com

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi số giáo dục, việc xây dựng và vận dụng học liệu số trong dạy học đọc ở tiểu học có ý nghĩa quan trọng nhằm đổi mới hình thức tổ chức dạy học, tăng hứng thú học tập và hỗ trợ phát triển năng lực đọc cho học sinh. Bài viết tập trung trình bày cơ sở xây dựng học liệu số trong dạy học đọc cho học sinh lớp 3, đề xuất các nguyên tắc thiết kế, quy trình xây dựng, cách vận dụng và tiêu chí đánh giá chất lượng học liệu số. Trên cơ sở đó, bài viết minh họa việc sử dụng hai dạng học liệu tiêu biểu là podcast đọc và infographic trong dạy học văn bản “Ngày như thế nào là đẹp?”. Kết quả nghiên cứu cho thấy, nếu được thiết kế có mục tiêu, có kịch bản sư phạm và được tích hợp hợp lý vào tiến trình dạy học đọc, học liệu số không chỉ làm phong phú kênh tiếp nhận văn bản mà còn hỗ trợ học sinh đọc đúng, đọc hiểu, khái quát thông tin, phân hồi nội dung và vận dụng bài học vào thực tiễn.

Từ khóa: Học liệu số; dạy học đọc; học sinh lớp 3; podcast đọc; infographic.

DESIGNING AND USING DIGITAL LEARNING MATERIALS IN READING INSTRUCTION FOR GRADE 3 STUDENTS

Abstract: In the context of educational digital transformation, designing and using digital learning materials in primary reading instruction is significant for renewing teaching practices, increasing students' learning interest, and supporting the development of reading competence. This paper presents principles, a design procedure, implementation orientations, and criteria for evaluating digital learning materials in Grade 3 reading instruction. It also illustrates the use of two typical types of digital materials, namely reading podcasts and infographics, in teaching the text “What Makes a Beautiful Day?”. The study indicates that when digital materials are designed with clear objectives, pedagogical scripts, and appropriate integration into the reading process, they can enrich students' channels of text reception, support accurate and fluent reading, promote reading comprehension, organize information, encourage response to texts, and connect reading lessons with real-life experiences.

Keywords: Digital learning materials; reading instruction; Grade 3 students; reading podcast; infographic.

Nhận bài: 20/04/2026

Phản biện: 22/05/2026

Duyệt đăng: 25/05/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Dạy học đọc giữ vai trò nền tảng trong môn Tiếng Việt ở tiểu học, bởi thông qua hoạt động đọc, học sinh không chỉ lĩnh hội tri thức ngôn ngữ mà còn hình thành khả năng tiếp nhận, xử lý, đánh giá và phân hồi thông tin. Ở lớp 3, học sinh đã chuyển dần từ giai đoạn học đọc sang đọc để học; các em cần đọc đúng, đọc rõ ràng, hiểu nội dung văn bản, nhận biết được nhân vật, sự việc, chi tiết quan trọng, bước đầu biết nêu cảm nghĩ và liên hệ điều đã đọc với bản thân. Tuy nhiên, thực tế dạy học cho thấy một bộ phận học sinh vẫn còn hạn chế về tốc độ đọc, khả năng đọc lưu loát, khả năng ghi nhớ thông tin và trình bày ý hiểu sau khi đọc. Điều đó đặt ra yêu cầu cần đổi mới phương tiện và cách thức tổ chức hoạt động đọc để tạo thêm cơ hội tiếp nhận văn bản phù hợp với đặc điểm nhận thức của học sinh tiểu học.

Trong bối cảnh chuyển đổi số, học liệu số trở thành một nguồn lực quan trọng góp phần hiện đại hóa quá trình dạy học. Khác với học liệu truyền thống, học liệu số có khả năng kết hợp chữ viết,

hình ảnh, âm thanh, video, hoạt cảnh và các nhiệm vụ học tập tương tác. Nếu được thiết kế đúng định hướng sư phạm, học liệu số không chỉ là phương tiện minh họa mà còn là công cụ tổ chức hoạt động học tập, hỗ trợ học sinh tiếp cận văn bản bằng nhiều giác quan, tăng cường hứng thú và thúc đẩy sự tham gia tích cực của các em. Đối với dạy học đọc lớp 3, việc xây dựng học liệu số cần bám sát mục tiêu phát triển năng lực đọc, đồng thời phù hợp với yêu cầu cần đạt của chương trình, nội dung bài đọc, đặc điểm tâm lí lứa tuổi và điều kiện tổ chức dạy học ở nhà trường tiểu học. Xuất phát từ yêu cầu trên, bài viết tập trung trình bày việc xây dựng và vận dụng học liệu số trong dạy học đọc cho học sinh lớp 3.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Nguyên tắc xây dựng học liệu số trong dạy học đọc cho học sinh lớp 3

Thứ nhất, học liệu số cần đảm bảo mục tiêu giáo dục, phù hợp với yêu cầu cần đạt và nội dung

chương trình môn Tiếng Việt 3. Mỗi học liệu được thiết kế phải trả lời rõ câu hỏi: học liệu này hỗ trợ học sinh đạt yêu cầu nào của hoạt động đọc? Trong dạy học đọc, học liệu cần hướng tới các kỹ năng cơ bản như đọc đúng, đọc trôi chảy, hiểu nội dung văn bản, nhận biết chi tiết quan trọng, nêu ý chính, bước đầu cảm nhận giá trị nội dung và nghệ thuật của văn bản. Nội dung văn bản, câu hỏi, nhiệm vụ và hình thức thể hiện phải chính xác, vừa sức, phù hợp với vốn sống, đặc điểm ngôn ngữ và khả năng tiếp nhận của học sinh lớp 3. Nguyên tắc này giúp tránh tình trạng xây dựng học liệu theo hướng hình thức, thiên về kỹ thuật nhưng thiếu căn cứ sư phạm.

Thứ hai, học liệu số cần phát huy tính chủ động, tích cực và khả năng tham gia của học sinh trong hoạt động đọc. Học sinh lớp 3 thường hứng thú với các yếu tố trực quan, âm thanh, hình ảnh và hoạt động có tính khám phá. Vì vậy, học liệu số không nên chỉ cung cấp thông tin một chiều mà cần gắn với nhiệm vụ học tập cụ thể, tạo điều kiện để học sinh quan sát, lắng nghe, lựa chọn, trả lời, trao đổi, trình bày và phản hồi. Các nhiệm vụ được tích hợp trong học liệu cần có tính mở ở mức độ phù hợp, khuyến khích học sinh suy nghĩ và bày tỏ cách hiểu riêng nhưng vẫn bám sát nội dung văn bản. Nhờ đó, học liệu số trở thành phương tiện tổ chức hoạt động đọc, không chỉ là công cụ trình chiếu.

Thứ ba, học liệu số cần đảm bảo tính đa dạng, tính sư phạm và khả năng vận dụng trong thực tiễn. Đa dạng về hình thức giúp giáo viên lựa chọn học liệu phù hợp với từng giai đoạn của quá trình đọc: trước khi đọc, trong khi đọc và sau khi đọc. Tính sư phạm đòi hỏi học liệu phải có cấu trúc logic, ngôn ngữ rõ ràng, hình ảnh và âm thanh phù hợp, không gây quá tải hoặc phân tán sự chú ý. Khả năng vận dụng thể hiện ở việc học liệu dễ sử dụng, có thể tích hợp vào bài dạy trực tiếp, tự học có hướng dẫn hoặc hoạt động ôn luyện, phù hợp với thiết bị và điều kiện công nghệ của nhà trường. Đây là điều kiện quan trọng để học liệu số có giá trị ứng dụng lâu dài trong dạy học đọc ở tiểu học.

2.2. Quy trình thiết kế học liệu số trong dạy học đọc

Quy trình thiết kế học liệu số cần được thực hiện theo một tiến trình khoa học, bảo đảm sự thống nhất giữa mục tiêu bài học, nội dung văn bản, đặc điểm người học và điều kiện vận dụng. Có thể khái quát quy trình gồm năm bước cơ bản sau:

Bước 1: Phân tích mục tiêu bài học và yêu cầu cần đạt của hoạt động đọc. Đây là bước định hướng cho toàn bộ quá trình thiết kế. Giáo viên

cần xác định học sinh cần đạt được yêu cầu gì sau bài đọc: đọc đúng hay đọc diễn cảm ở mức độ phù hợp; hiểu nội dung chính; nhận biết nhân vật, sự việc; giải thích chi tiết; nêu bài học hoặc liên hệ với bản thân. Đồng thời, cần xác định học liệu số sẽ hỗ trợ khâu nào của bài học: khởi động, hình thành kiến thức, luyện tập hay vận dụng. Việc xác định đúng mục tiêu giúp học liệu có trọng tâm, tránh dàn trải và bảo đảm tính hiệu quả.

Bước 2: Lựa chọn chủ đề, nội dung và hình thức thành ý tưởng học liệu số. Nội dung học liệu phải bám sát văn bản đọc hoặc phân nội dung cần hỗ trợ trong bài. Từ đó, giáo viên hình thành ý tưởng sư phạm: dùng podcast để tạo podcast đọc và tái hiện lời thoại nhân vật; dùng infographic để hệ thống hóa nội dung; đề gợi hứng thú và hỗ trợ hình dung bối cảnh. Ý tưởng thiết kế cần hướng tới việc làm nổi bật nội dung trọng tâm, tăng cường khả năng tiếp nhận bằng nhiều giác quan và tạo cơ hội cho học sinh thao tác, suy nghĩ, phản hồi.

Bước 3: Thiết kế cấu trúc nội dung và kịch bản. Cấu trúc học liệu cần rõ ràng, mạch lạc, phù hợp với tiến trình tiếp nhận văn bản. Đối với podcast, kịch bản cần xác định phần giới thiệu, phần đọc văn bản, lời thoại nhân vật, câu hỏi tương tác và thông điệp kết thúc. Đối với infographic, kịch bản cần xác định các khối thông tin chính, mối quan hệ giữa nhân vật, sự việc, chi tiết và bài học giáo dục. Ở bước này, giáo viên cần cân đối giữa nội dung cung cấp và nhiệm vụ học tập để học liệu không chỉ hấp dẫn mà còn định hướng hoạt động đọc hiểu.

Bước 4: Thiết kế kỹ thuật và xây dựng học liệu số. Trên cơ sở kịch bản, giáo viên lựa chọn công cụ phù hợp để tạo sản phẩm. Chẳng hạn, có thể sử dụng công cụ chuyển văn bản thành giọng nói để tạo podcast, công cụ tạo ảnh hoặc thiết kế đồ họa để xây dựng infographic, phần mềm biên tập video để đồng bộ âm thanh, hình ảnh và hiệu ứng. Các yếu tố kỹ thuật như màu sắc, bố cục, font chữ, âm lượng, tốc độ đọc, thời lượng và cách chuyển cảnh phải phục vụ mục tiêu sư phạm, không làm lấn át nội dung dạy học.

Bước 5: Biên tập, hoàn thiện và kiểm thử học liệu số. Trước khi sử dụng, học liệu cần được rà soát về nội dung, ngôn ngữ, hình thức, âm thanh, thời lượng, độ rõ ràng của hướng dẫn và khả năng vận hành trên thiết bị. Giáo viên có thể kiểm thử bằng cách trình chiếu trước, nghe thử, cho một nhóm nhỏ học sinh trải nghiệm hoặc xin ý kiến đồng nghiệp. Việc kiểm thử giúp phát hiện các lỗi về kỹ thuật, sự chưa phù hợp về thời lượng hoặc mức độ khó của nhiệm vụ, từ đó điều chỉnh để học liệu đạt chất lượng tốt hơn.

2.3. Vận dụng học liệu số trong dạy học đọc cho học sinh lớp 3

Vận dụng học liệu số trong dạy học đọc không nên hiểu đơn thuần là đưa một sản phẩm công nghệ vào giờ học, mà cần được xem là quá trình tổ chức lại hoạt động đọc theo hướng tích cực hóa người học. Để học liệu phát huy hiệu quả, giáo viên cần thực hiện theo một quy trình sư phạm gồm các bước: xác định mục tiêu hoạt động đọc; lựa chọn học liệu phù hợp; thiết kế hoạt động đọc có sử dụng học liệu; tổ chức cho học sinh thực hiện; nhận xét, củng cố và đánh giá kết quả.

Ở bước xác định mục tiêu, giáo viên cần căn cứ vào yêu cầu cần đạt của bài đọc để lựa chọn trọng tâm: rèn đọc thành tiếng, hỗ trợ đọc hiểu, khái quát nội dung, phát triển phản hồi cá nhân hay vận dụng thông điệp văn bản. Ở bước lựa chọn học liệu, cần đặt học liệu trong mối quan hệ với đặc điểm văn bản. Với văn bản giàu lời thoại, podcast phân vai có thể giúp học sinh cảm nhận sắc thái nhân vật. Với văn bản có nhiều sự việc hoặc thông tin cần hệ thống hóa, infographic giúp học sinh tóm tắt, sắp xếp và khái quát nội dung. Với văn bản cần gợi mở bối cảnh, hình ảnh hoặc video ngắn có thể được dùng để kích hoạt hiểu biết nền trước khi đọc.

Khi thiết kế hoạt động, giáo viên cần gắn học liệu với nhiệm vụ cụ thể. Ở giai đoạn trước khi đọc, học liệu có thể tạo tình huống, gợi chủ đề hoặc kích hoạt vốn hiểu biết. Ở giai đoạn trong khi đọc, học liệu hỗ trợ học sinh theo dõi văn bản, nhận diện chi tiết, hiểu nghĩa từ ngữ và nắm mạch diễn biến. Ở giai đoạn sau khi đọc, học liệu giúp học sinh khái quát nội dung, chia sẻ cảm nhận, liên hệ bài học và vận dụng vào tình huống thực tiễn. Như vậy, học liệu số cần được tích hợp có chủ đích vào tiến trình đọc, tránh sử dụng rời rạc hoặc chỉ để làm giờ học thêm sinh động.

Trong tổ chức thực hiện, giáo viên cần nêu yêu cầu ngắn gọn, rõ ràng, phù hợp với học sinh lớp 3; đồng thời theo dõi, hỗ trợ các em trong quá trình thảo luận và phản hồi. Sau hoạt động, giáo viên nhận xét, củng cố nội dung trọng tâm và đánh giá mức độ đạt được của học sinh không chỉ ở kết quả cuối cùng mà còn ở quá trình tham gia. Việc đánh giá cần chú ý đến khả năng đọc đúng, đọc hiểu, trả

lời câu hỏi, trình bày ý kiến, hợp tác và vận dụng bài học. Đây là cơ sở để giáo viên điều chỉnh học liệu cũng như cách tổ chức dạy học trong những lần tiếp theo.

2.4. Minh họa xây dựng và sử dụng học liệu số qua văn bản “Ngày như thế nào là đẹp?”

Văn bản “Ngày như thế nào là đẹp?” thuộc chủ điểm Bài học từ cuộc sống trong Bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống, phù hợp để minh họa việc kết hợp podcast đọc và infographic trong dạy học đọc lớp 3. Nội dung câu chuyện xoay quanh các nhân vật Châu châu, Giun đất và Bác Kiến với những quan niệm khác nhau về một ngày đẹp, qua đó giúp học sinh nhận ra thông điệp: Một ngày trở nên đẹp khi con người làm được việc tốt, sống có ích và cảm thấy vui sau lao động.

Với học liệu podcast, giáo viên thiết kế dưới dạng hoạt cảnh có phân vai. Podcast hoạt cảnh với lời dẫn, lời thoại, âm thanh nền vừa phải giúp học sinh hình dung bối cảnh, nhận biết cảm xúc nhân vật và nắm mạch truyện. Sau khi nghe, giáo viên có thể tổ chức cho học sinh trả lời các câu hỏi như: Vì sao Châu châu cho rằng hôm nay là một ngày đẹp? Vì sao bác Kiến chờ đến khi mặt trời lặn mới trả lời? Qua đó, học sinh được dẫn dắt từ nhận biết thông tin đến suy luận và rút ra ý nghĩa văn bản.

Với infographic, học liệu có thể được sử dụng ở giai đoạn luyện tập hoặc vận dụng nhằm giúp học sinh hệ thống hóa nội dung bài đọc. Infographic có thể thể hiện các nhân vật, việc làm, cảm xúc, quan niệm về ngày đẹp và thông điệp của câu chuyện. Giáo viên tổ chức cho học sinh quan sát, bổ sung thông tin, hoàn thiện sơ đồ tư duy hoặc trình bày lại nội dung theo các nhánh chính. Cách tổ chức này giúp học sinh khái quát nội dung, ghi nhớ chi tiết và liên hệ bài học với thực tế.

Như vậy, podcast và infographic có vai trò hỗ trợ cho nhau trong dạy học đọc. Podcast hỗ trợ kênh nghe, rèn đọc thành tiếng và cảm nhận văn bản; infographic hỗ trợ kênh nhìn, giúp hệ thống hóa thông tin và củng cố đọc hiểu. Khi được sử dụng đúng thời điểm, gắn với nhiệm vụ học tập cụ thể, hai dạng học liệu này góp phần phát triển năng lực đọc cho học sinh lớp 3 một cách sinh động và hiệu quả.

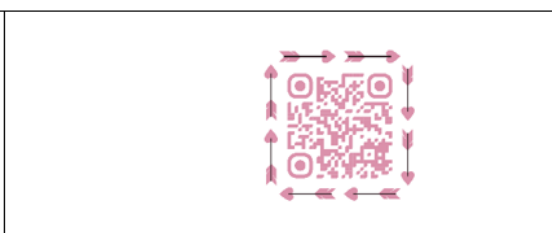
Bảng đối chiếu của các học liệu số được sử dụng trong bài đọc

2.5. Sản phẩm học liệu số trong dạy học đọc bài “Ngày như thế nào là đẹp?”

Trong dạy học đọc, có thể sử dụng một số sản phẩm học liệu số tiêu biểu như infographic và podcast đọc. Infographic là dạng học liệu trực quan, có khả năng tổ chức thông tin theo hướng cấu trúc hóa, giúp học sinh tóm tắt nội dung văn bản, nhận diện nhân vật, trình tự sự việc, mối quan hệ giữa các ý và thông điệp giáo dục của bài đọc. Với ưu thế về hình ảnh, màu sắc, kí hiệu và bố cục, infographic phù hợp với đặc điểm tư duy trực quan của học sinh tiểu học. Tuy nhiên, học liệu này nên được sử dụng sau khi học sinh đã đọc và hiểu văn bản ở mức độ nhất định, nhằm củng cố,

hệ thống hóa và khái quát nội dung, không thay thế quá trình đọc hiểu.

Bên cạnh đó, podcast đọc là học liệu âm thanh hoặc sản phẩm âm thanh kết hợp hình ảnh động, được thiết kế có chủ đích sư phạm để hỗ trợ học sinh tiếp nhận văn bản. Đối với học sinh lớp 3, podcast giúp các em cảm nhận ngữ điệu và sắc thái biểu cảm phù hợp. Học liệu này đặc biệt hữu ích với học sinh đọc chậm hoặc thiếu tự tin, đồng thời tạo điều kiện cho các em nghe lại nhiều lần để luyện đọc và hiểu văn bản tốt hơn. Vì vậy, infographic và podcast không thay thế hoạt động đọc mà đóng vai trò bổ trợ, giúp giờ học đọc trở nên sinh động, trực quan và hiệu quả hơn.

2.6. Tiêu chí đánh giá chất lượng và hiệu quả áp dụng học liệu số

Để bảo đảm tính khoa học và khả năng ứng dụng, học liệu số trong dạy học đọc cần được đánh giá trên hai phương diện: chất lượng sản phẩm và hiệu quả sử dụng. Về chất lượng, học liệu phải có nội dung chính xác, phù hợp với mục tiêu bài học, yêu cầu cần đạt và đặc điểm học sinh lớp 3; cấu trúc rõ ràng, nhiệm vụ vừa sức, hình thức trực quan, hấp dẫn, âm thanh và hình ảnh phù hợp, dễ sử dụng, dễ điều chỉnh và có thể tái sử dụng. Một học liệu số có chất lượng không nhất thiết phải phức tạp về công nghệ, mà quan trọng là phục vụ đúng mục tiêu đọc và hỗ trợ học sinh tham gia hiệu quả vào hoạt động học tập.

Về hiệu quả áp dụng, cần xem xét mức độ tác động của học liệu đối với quá trình học đọc của học sinh. Các biểu hiện có thể quan sát gồm: học sinh hứng thú hơn với bài đọc, tích cực nghe, đọc, trả lời câu hỏi, thảo luận; biết nắm ý chính, ghi nhớ chi tiết, giải thích hành động nhân vật, đọc thành tiếng rõ hơn, trình bày cảm nhận và liên hệ với bản thân. Bên cạnh đó, giáo viên cần đánh giá tính khả thi khi triển khai, như sự phù hợp với thiết bị lớp học, thời lượng sử dụng, mức độ thuận tiện khi tổ chức và khả năng vận dụng

cho các bài đọc khác. Các tiêu chí này giúp việc xây dựng học liệu số không dừng ở sản phẩm đơn lẻ mà hướng tới hiệu quả bền vững trong dạy học đọc.

III. KẾT LUẬN

Xây dựng và vận dụng học liệu số trong dạy học đọc cho học sinh lớp 3 là hướng tiếp cận phù hợp với yêu cầu đổi mới giáo dục và bối cảnh chuyển đổi số hiện nay. Học liệu số, nếu được thiết kế dựa trên mục tiêu bài học, yêu cầu cần đạt, đặc điểm văn bản và năng lực tiếp nhận của học sinh, sẽ hỗ trợ hiệu quả quá trình đọc đúng, đọc hiểu, phản hồi và vận dụng nội dung bài đọc. Bài viết đã làm rõ các nguyên tắc xây dựng, quy trình thiết kế, cách vận dụng học liệu số trong dạy học đọc; đồng thời minh họa qua hai dạng học liệu tiêu biểu là podcast đọc và infographic. Có thể khẳng định, giá trị của học liệu số không nằm ở mức độ phức tạp của công nghệ mà ở khả năng chuyển hóa công nghệ thành công cụ sư phạm phục vụ hoạt động học tập. Podcast giúp học sinh tiếp nhận văn bản qua kênh nghe, rèn đọc thành tiếng và cảm nhận sắc thái biểu đạt; infographic giúp hệ thống hóa thông tin, củng cố kết quả đọc hiểu và khái quát ý nghĩa giáo dục của bài đọc. Khi được sử dụng đúng thời điểm, gắn với nhiệm vụ học tập rõ ràng, học liệu số góp

phần tạo môi trường học tập sinh động, phát huy tính tích cực của học sinh và nâng cao chất lượng dạy học đọc ở lớp 3. Trong thời gian tới, cần tiếp tục hoàn thiện hệ thống học liệu, mở rộng thực nghiệm và xây dựng ngân hàng học liệu số theo chủ đề để hỗ trợ giáo viên tiểu học trong tổ chức dạy học đọc theo định hướng phát triển phẩm chất, năng lực người học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn, ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT.

Đỗ Xuân Thảo. 2021. Dạy học đọc hiểu văn bản thông tin ở Tiểu học. Tạp chí Giáo dục, số 925.

Đỗ Ngọc Thống, Đỗ Xuân Thảo. 2018. Dạy học phát triển năng lực Tiếng Việt ở Tiểu học. NXB Đại học Sư phạm.

Lê Phương Nga (2015), *Phương pháp dạy học Tiếng Việt ở Tiểu học*, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội.

Trần Thị Hiền Lương. 2022. Dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt và việc phát triển năng lực tự học, tự hoàn thiện cho học sinh tiểu học. Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam.

Võ Thị Bảy, Hà Thúy Hoài. 2025. Xây dựng học liệu số trong dạy học môn Tiếng Việt nhằm phát triển năng lực nói và nghe cho học sinh lớp 3. Kỷ yếu Hội thảo Quốc tế.